

Araştırma Makalesi • Research Article

Turgut Uyar'ın Kurtarmak Bütün Kaygıları Şiirinin İncelenmesi

Analysis of Turgut Uyar's Poem Kurtarmak Bütün Kaygıları

Muhammed Fatih SAYIR^{1a}

^a Öğr. Gör. Dr., Muş Alparslan Üniversitesi, Muş, Türkiye

ORCID: 0000-0002-6347-8760

f.sayir@alparslan.edu.tr

Anahtar

Kelimeler:

1. Şiir incelemesi
2. Turgut Uyar
3. İkinci Yeni
4. Kurtarmak Bütün Kaygıları

Keywords:

1. Poetry Analysis
2. Turgut Uyar
3. Second New
4. Kurtarmak Bütün Kaygıları

Geliş Tarihi:

21.06.2021

Kabul Tarihi:

26.06.2021

Yayın Tarihi:

30.06.2021

Öz

Şiire 1940'lı yıllarda başlayan Turgut Uyar İkinci Yeni şiirinin önde gelen şairlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Şairin ilk dönem eserleri *Arz-ı Hal* (1949) ve *Türkiyem* (1952), Garip Hareketi özellikleri taşır ancak 1954'ten sonra verdiği eserler *Dünyanın En Güzel Arabistanı* (1959) başta olmak üzere İkinci Yeni etkisiyle kaleme alınmıştır. Şiir hayatı bu şekilde iki dönem olarak ayrılan Turgut Uyar, İkinci Yeni etkisiyle ürettiği eserlerle büyük kitlelere ulaşarak Türk edebiyat dünyasında hatırı sayılır bir yere sahip olmuştur. Kendisinden önceki Birinci Yeni'ye (Garip akımı) tepki olarak ortaya çıkan İkinci Yeni, Türk Edebiyatı'nda büyük yankı uyandırmış ve şiir anlayışında köklü değişimler meydana getirmiştir. Bu çalışmada Turgut Uyar'ın *Tütünler Islak* eserinde yer alan *Kurtarmak Bütün Kaygıları* şiiri İkinci Yeni şiir anlayışı da dikkate alınarak tahlil edilmiştir.

Abstract

Turgut Uyar, who started poetry in the 1940s, is considered one of the leading poets of the Second New poetry. The poet's early works *Arz-ı Hal* (1949) and *Turkeym* (1952) have the characteristics of the Garip Movement, but the works he wrote after 1954 were written under the influence of the Second New, especially the *World's Most Beautiful Arabia* (1959). Turgut Uyar, whose poetry life was divided into two periods in this way, reached large masses with the works he produced under the influence of the Second New and had a considerable place in the Turkish literature world. The Second New, which emerged as a reaction to the First New (Garip movement), had a great impact in Turkish Literature and brought about radical changes in the understanding of poetry. In this study, the poem "Kurtarmak Bütün Kaygıları" in Turgut Uyar's *Tütünler Islak* will be analyzed by taking into account the Second New poetry understanding.

Atf: Sayır, M. F. (2021). Turgut Uyar'ın Kurtarmak Bütün Kaygıları şiirinin incelenmesi. *Muş Alparslan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 70-78.

Citation: Sayır, M. F. (2021). Analysis Turgut Uyar's poem Kurtarmak Bütün Kaygıları. *Muş Alparslan University Faculty of Education Journal*, 1(1), 70-78.

¹ Sorumlu yazar/Corresponding author

Giriş

Şiir, dilin ustalıkla kullanıldığı, okurlarda duygu yoğunluğu oluşturmak veya bir düşünceyi aşlamak için başvurulan edebi bir türdür. “Dilin çok özel kullanımını gerektiren âdeta kelimelerle musiki yaratan şiir, insanın kelimelerle ahenk oluşturduğu, pek çok düşünceyi kısa ve özlü bir anlatımla sunabildiği bir anlatım şeklidir” (Akyol, 2006: 121). “Şiir gerek içerik ve öz, gerekse söze dönüştürme ve sunuluş açısından özgün, etkilemeye, duygulandırmaya yönelik bir söz sanatı ürünüdür” (Aksan, 1993: 8). Bu iki tanımdan da anlaşılacağı üzere şiirde dil alışılanın dışında kullanılmaktadır ve şiir duygulara, düşüncelere bazen de her ikisine birden hitap edebilmektedir. Edebî türlerin en önemlilerinden biri hatta en önemlisi olan şiir, dönem dönem farklı bakış açılarıyla ele alınmış, farklı tarzlarda okura sunulmuştur. *İkinci Yeni Hareketi* Türk şiirinde bu bağlamda ele alınabilecek bir akımdır.

İkinci Yeni Türk edebiyatında 1950’li yılların başlarında, daha önceden genel hatlarıyla tanımlanmamış, kendiliğinden oluşan bir harekettir. Bu hareketin öncüleri olarak; Oktay Rifat, İlhan Berk, Turgut Uyar, Edip Cansever, Cemal Süreya, Sezai Karakoç, Ece Ayhan, Ülkü Tamer, Tefik Akdağ, Yılmaz Gruda gibi şairler gösterilmektedir. Bu hareket, kendinden önceki poetik anlayıştan büyük oranda farklı özellikler taşımaktadır. Bezirci, bu hareketin ikinci yeni olarak adlandırılmasının şiirimizin Tanzimat’tan beri geçirdiği yenilik hareketleri göz önüne alındığında yanlış olduğunu ve bu bağlamda bu harekete ancak sekizinci yeni demenin uygun olacağını savunur. Ancak ona göre İkinci Yeni, bir yönüyle Birinci Yeni’ye (Garip akımına) tepki olarak doğduğu ve bu isim çok dile getirildiği için bu ad yerleşmiştir (Bezirci, 1996: 15).

Karaca’ya göre İkinci Yeni edebiyat tarihi açısından Muzaffer Erdost’un 19 Ağustos 1956 tarihli *Son Havadis*’teki “İkinci Yeni” başlıklı yazısıyla başlatılabilir; ancak böyle bir tarih belirleme hareketin ortaya çıkış sürecini perdeleyeceği için bundan kaçınılmalıdır (Karaca, 2010: 89). Bezirci İkinci Yeni hareketini anlayabilmek için Birinci Yeni hareketini yani Garip akımını bilmek gerektiğine inanmaktadır. Bu nedenle o, Garip akımının öncüleri olarak Orhan Veli, Melih Cevdet ve Oktay Rifat isimlerini sıraladıktan sonra bu akımın genel özelliklerini şöyle sıralar:

- Şiir bütün hususiyeti edasında olan bir söz sanatıdır. Yani tamamıyla manadan ibarettir. Mana insanın beş duyusuna değil, kafasına hitap eder.
- Vezin ve kafiye birer kayıt olarak kabul edilebilir ancak teşbih, istiare ve mübalağa gibi söz sanatlarının kullanımı artık yersizdir.
- Yeni şiir artık müreffeh sınıfın değil diğer sınıfların zevkine hitap etmelidir.
- Eski edebiyatların öğretmiş olduğu her şey atılmak mecburiyetindedir (Bezirci, 1996: 16).

Bezirci, Birinci Yeni’nin genel özelliklerini saydıktan sonra İkinci Yeni’nin Birinci Yeni’ye karşıt olarak; imgeye kapıları yeniden ve sonuna kadar açtığını; edebi sanatlarla

özgürlük tanıdığını; “basitlik, alelâdelik ve sadelikten” ayrıldığını; konuşma diline sırt çevirdiğini; halkın yaşamından ve kültüründen uzaklaştığını; folkloru şiire düşman bellediğini; şehirli “küçük adam” a tip çizmeye boş verdiğini; nükte, şaşırma ve tekerlemeden kaçtığını; şiiri ustan ve anlamdan kaydırıldığını; duyguya ve çağrışıma yaslandığını; konuyu, hikâyeyi ve olayı attığını ve son olarak “yoksul çoğunluğa” değil “aydın azınlığa” seslendiğini belirtmektedir (Bezirci, 1996: 16).

Bezirci’ye göre İkinci Yeni’nin Garip akımına benzeyen yönleri de vardır. Ona göre Garip akımı gibi İkinci Yeni de Türk şiir geleneğiyle bağını koparır; Gerçeküstücülükten etkilenir, dizeci (mısracı) şiire karşı çıkar, gözünü Batı’ya çevirir, ideolojik bağlanmaya yanaşmaz, biçime öncelik tanır, içeriği gereğince önemsemez, toplumsallık, sınıfsallık ve tarihsellik bilinci taşımaz ve siyaset dışı kalır (Bezirci, 1996: 17).

Bezirci, İkinci Yeni Olayı kitabında İkinci Yeni’nin başlıca özelliklerini şöyle sıralamaktadır:

Gelenekten Kopma: İkinci Yeni hareketi içerik ve biçim açısından Türk şiiri geleneğinden bağlarını koparır. Bu bağlamda halkın dilini ve zevkini bulmayı amaçlayan Garipçileri bile geride bırakır.

Biçimciliğe Kayma: İkinci Yeni hareketi şiirde biçimi içerikten üstün ya da ayrı görür ve biçime öncelik tanır.

Değiştirim: Bu hareketi benimseyen şairler dilde değiştirmelere giderler. Bunun için konuşma diline sırt çevirerek soyut bir dile ulaşmaya çalışırlar. Bu amaçla Türkçenin yapısını zorlar, dil bilgisi kurallarını çiğner, söz dizimin bozarlar.

Karıştırım: İkinci Yeniciler anlatımda karıştırmalara başvururlar. Bunu yapmak için duyuları ya da algıları birbirine karıştırırlar.

Özgür Çağrışım: Birbirinden uzak ya da kopuk çağrışımlara başvurulur. Çağrışımlar arasındaki bağ gevşektir ve birdenbire bir çağrışımdan ötekine geçilir.

Soyutlama: İkinci Yeniciler soyutlamaya yönelirler ve bunun için parçayı bütünden, tekili çoğuldan koparırlar. Birbirine bağlı olan nitelikler birbirinden koparılır.

Anlamsızlık: Bu hareketin şairleri anlamdan uzaklaşmaya yönelirler. Bunun için anlamı bazen arka planda tutarlar bazen de atarlar. Bir şeyi doğrudan anlatmayı tercih etmezler.

İmgeleme: İmge içeriğin üstüne çıkarılır ya da dışına kaydırılır. Böylece imge anlamın yerine veya önüne geçer.

Us Dışına Çıkma: İkinci Yeniciler aklın dışına yönelirler. Bunun için bazen aklın kurallarını ve mantığın ilkelerini aşar veya çiğnerler.

Güç Anlaşılma: Şiir kapalıdır yani basitlik ve sadelik yoktur.

Okurdan Uzaklaşma ve Halka Sırt Çevirme: İkinci yeni hareketi okurlara ulaşmayı hedeflemediği gibi halkı da umursamaz. Bu nedenle konuşma dilinin kullanımına da karşı çıkar (Bezirci, 1996: 19-45).

Alâattin Karaca, İkinci Yeni Poetikası adlı kitabında bu kitabın isminden hareketle İkinci Yeni hareketi şairlerinin ortak bir poetikasının olmadığını ve böyle bir kanuya varılmaması gerektiğini belirtir (Karaca. 2010: 8). Karaca'ya göre İkinci Yeni hareketi ile Türk şiiri 1950'lerden itibaren büyük bir değişim göstermiştir ve bu değişim gerçekleşmesinde toplumsal ve sanatsal etmenler ve Batı etkisi rol oynamıştır. Toplumsal etmenleri, dönemin toplumsal ve siyasal yönelimlerinin şair üzerindeki etkileri ile açıklayan Karaca, sanatsal etmenleri ise şairlerin kendilerinden önceki sanat anlayışlarına olan tepkileri ile açıklamaktadır. Batı etkisi ile kastedilen ise İkinci Yeni şairlerinin Batı etkisinde şiirlerinde yaptıkları uygulamalardır (Karaca, 2010).

1. Turgut Uyar

1927'de Ankara'da doğan ve İkinci Yeni şiirinin önde gelen şairlerinden biri olarak kabul edilen Turgut Uyar, şiire 1940'lı yıllarda başlamıştır. İlk eserleri *Arz-ı Hal* ve *Türkiyem*'de Garip Hareketi'nin etkileri görülür. Oktay, Turgut Uyar'ın 1949 tarihli *Arz-ı Hal* eserinin egemen şiirin etkisinde kaldığını ve 1952 tarihli *Türkiyem* için de aynı şeyi söylemenin mümkün olduğunu belirtir (Oktay, 2001: 213-214). Görevi gereği birçok Anadolu şehrinde bulunan Turgut Uyar, 1954 yılında Ankara'ya atanmıştır. Bu yıldan sonra verdiği eserler, İkinci Yeni hareketinin özelliklerini taşır. Karaca'ya göre onun şiirlerindeki değişimin ana nedeni, toplumsal çevresinin değişmesi, taşradan büyük kente gelmesidir (Karaca, 2010: 105). Uyar'ın İkinci Yeni etkisinde kaleme aldığı eserleri şunlardır: Dünyanın En Güzel Arabistanı (1959), Tütünler Islak (1962), Her Pazartesi (1968), Divan (1970), Toplandılar (1974), Toplu Şiirler (1981, ilk dört kitaptaki şiirleri), Kayayı Delen İncir (1982), Dün Yok mu (1984), Büyük Saat (son yazdıklarıyla birlikte bütün şiirleri 1984).

2. Kurtarmak Bütün Kaygıları Şiiri ve İncelenmesi

Turgut Uyar'ın *Tütünler Islak* (1962) eserinde yer alan *Kurtarmak Bütün Kaygıları* şiiri şairin İkinci Yeni özelliklerini taşıyan şiirlerinden biridir. Söz konusu şiir şu şekildedir:

KURTARMAK BÜTÜN KAYGILARI

Sularsa akmak birgün birgün birgün
Birgün dağlara çıkmak birer birer dağlara çıkmak birgün
Çıkmak çıkmak birer birer birgün dağlara dağlara birgün
Birgün birer dağlara
Ah nasıl dağlara birgün
Ey yorgun atlar, ey geri dönenler, sayı bilmeyen çocuklar
Ey birgün
Çiçek açmak birgün
Dağlara dağlara birer birer dağlara

Otları büyümek birgün

Birgün köyler kentler yıkanık damlar geri dönmek birgün

Birgün yeni dönmek

Birgün dağlara çıkmak birer birer çıkmak çıkmak

Su yürümek güneş bilmek

Yeniden orda otlarda orda yeniden orda orda

Bitkin bir gül bulmak ve geri dönenler birgün

Ey yorgun atlar, sayı bilmeyen çocuklar

Ey bütün hazır elbiseciler ey,

Birgün olmak, küskün keşişlerden olmamak birgün

Dağlara dağlara çıkmak sular köprüler sular birgün çıkmak

Eski kaba arabalardan inip birgün çıkmak

Dağlara dağlara dağlara başka hiç

Birgün dağlara.

2.1. Şiirin Ses Haritası

Turgut Uyar'ın *Kurtarmak Bütün Kaygıları* şiiri ses olayları ve ahenk unsurları bakımından ele alındığında ilk göze çarpan tekrarlardır. Bu şiirde *birgün* 22, *dağlara* 16, *çıkmak* 10, *birer* kelimesi 9 defa tekrarlanmıştır. Bir ibarede kelimelerin aynı manada tekrarlanma sanatı olan tekrar sanatıyla ifadeye açıklık kazandırmanın yanı sıra tekrar edilen kelimeyle muhatabın dikkatini çekme ve bu yolla sözün tesirini artırma da sağlanır (Saraç, 2007: 196). Uyar, sürekli tekrarlarla kelimelerin okurun beyninde yankılanmasını amaçlamış böylece şiirine derinlik kazandırmıştır. Şiirde kullanılan bu tekrarlar şiire ahenk katmış ve armoni oluşturmuştur.

Tekrar sanatının ağırlıklı olarak kullanıldığı bu şiirde redif ve kafiye unsurları sıklıkla yer almıştır. Redif unsurları olarak “-mak birgün” , “-mak” ibareleri gösterilebilir. Daha çok iç kafiye unsurlarının kullanıldığı şiirde mısra sonu kafiyeler bulunmamaktadır. Şiirde ahenk unsurları olarak asonans ve aliterasyon kullanılmıştır. Aliterasyon, ünsüzlerin; asonans ünlülerin bir veya birkaç mısradaki tekrarından ibarettir (Kaplan, 2009: 199). Şiir bu ahenk unsurları bakımından ele alındığında “r, k, b, d” seslerinin aliterasyon olarak, “a, e, ü” seslerinin de asonans olarak kullanıldığı görülmektedir. Şiirin kafiye şeması çıkartılmak istendiğinde “a,a,a,b,a.....” şeklinde düzensiz bir sıralama ortaya çıkmaktadır.

2.2. Şiirin Şekil Yapısı

Turgut Uyar'ın bu şiiri şekil yapısı bakımından ele alındığında serbest şiir olduğu görülmektedir. Serbest şiir, bir ölçü veya kurala bağlı olamayan, düzenli bir kafiye yapısı taşımayan, mısraların kısalık ve uzunluğunun değişken olduğu şiirdir (Törenek, 2010). Dizelerin uzunlukları incelendiğinde en uzun dizinin 19, en kısa dizinin 3 heceden oluştuğu

tespit edilmiştir. Şiir, ilki dokuz, ikincisi on dört dizeden oluşan iki birim halinde şekillenmiştir.

2.3. Şiirde Görülen İkinci Yeni Şiiri Özellikleri

Turgut Uyar, İkinci Yeni şairi olarak kabul edilmektedir. Bu şiir İkinci Yeni şiir anlayışı bağlamında ele alındığında bu hareketin birçok özelliğini taşıdığı görülür. Editörlüğünü Ramazan Korkmaz'ın yaptığı Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı (1839-2000) eserinde İkinci Yeni şiirinin özellikleri: soyutlamaya gitmesi, imgeci olası, anlamı gizlemesi, konuşma dilini kullanmaması, folklorla kapalı olması, konu, öykü ve olay etrafında şekillenmemesi, duygu ve çağrışıma dayanarak yeni yorumlara açık olması, aydın kesime hitap etmesi, diğer sanatlarla yakın ilişki içinde olması, siyaset dışı kalması şeklinde sıralanmıştır (Korkmaz & Özcan, 2015: 286-287). Bu özellikler ışığında şiiri incelediğimizde "Ey yorgun atlar, ey geri dönenler, sayı bilmeyen çocuklar" ifadeleriyle soyutlamalara gidildiği, "dağ" ve "su" imgelerinin şiirde yer almasıyla imge kullanımına başvurulduğu görülmektedir. Şiirde konuşma diline rastlanmamakta ve soyutlamalar ve imgeler anlamı gizlemektedir. Bu da şiirin aydın kesimi hedeflediğinin göstergesi olarak kabul edilebilir. Şiirde folklorik unsurların kullanıldığından söz edilemez ve şiir bir konu, öykü veya olay etrafında şekillendirilmemiştir. Şiir duygulara hitap ettiği için farklı çağrışımlara yol açabilir ancak belli bir tema etrafında şekillendiği için bu çağrışımların birbirinden çok uzak olması beklenemez. Şiirde yer alan "Eski kaba arabalar, otlar, köyler kentler yıkank damlar" gibi ifadeler şiirin resim sanatından yararlandığını ifade edebilmemizi sağlamaktadır. Ayrıca şiirdeki tekrarların oluşturduğu armoni ve ahenk müzik sanatından da yararlandığını gösterir. Şiir genel olarak anlatmak istediği konu ve vermek istediği mesaj bakımından siyasi olarak nitelendirilebilir. Bu yönüyle İkinci Yeni özelliği taşımadığı düşünülebilir.

2.4. Şiirin Muhtevası

Uyar, bu şiire Türk şiirinde çok defa kullanılan *su* imgesiyle başlamaktadır. Karabulut (2015), çalışmasında Türk şiirinde *su* imgesinin öteden beri var olduğunu ve şairlerin bu imgeyi değişik anlamlarda kullandığını belirtir. Bu şiirde *su* imgesi "*sularsa akmak birgün birgün*" dizesinde zamanın akması anlamında kullanılmıştır. Zaman akmaktadır ve yapılması gereken şeyler vardır. Şiirin daha sonraki şu mısraları;

"Birgün dağlara çıkmak birer birer dağlara çıkmak birgün
Çıkmak çıkmak birer birer birgün dağlara dağlara birgün
Birgün birer dağlara
Ah nasıl dağlara birgün"

dağ imgesinin yoğun olarak kullanıldığı mısralardır. Gökşen ve Gökşen yaptıkları çalışmada dağ imgesinin Türk edebiyatında çok kullanılan bir imge olduğunu belirtmiştir. Dağların sığınacak ve güç kazanılacak bir yer olarak ifade edildiği Dadaloğlu'nun ünlü mısraları;

"Hakkımızda devlet ferman vermiş
Ferman padişahın dağlar bizimdir"

dağları var olan sistemle ve yönetimle sorunu olanların gidebileceği adres olarak göstermektedir (Gökşen & Gökşen, 2016). Turgut Uyar da, yukarıdaki mısralarda dağları belli bir amacı hedefleyen ideale ulaşmak için gidilmesi gereken yer olarak ifade etmektedir. Bu mısralardaki “*birer birer*” ifadeleri ise bu ideali hedefleyen kişilerin topluluk halinde değil birer birey olarak kabul edilmesi gerektiğini göstermektedir. Yani kişiler sürü psikolojisi ile değil kendi düşünceleri ile hareket etmelidir. Sonuç olarak zaman geçmektedir, yapılması gereken şeyler vardır ve bunları yapabilmek için gereken gücün kazanılacağı adres her bireyin kendi kararıyla çıkacağı dağlardır.

“*Ey yorgun atlar, ey geri dönenler, sayı bilmeyen çocuklar*” dizesiyle bir ülkeye ulaşma çabasında çeşitli nedenlerle başarısız olan kişilere işaret edilmektedir. “*Yorgun atlar*” ifadesi ile bir dava uğruna emek sarf eden kişilerden ümitlerini yitiren ve eski gayretlerini gösteremeyenler kastedilmektedir. Bunlar, davalarına olan inançlarını yitirmişlerdir ve artık sadece olan biteni seyretmektedir. “*Geri dönenler*” ise “*Yorgun atlar*”dan daha kötü durumda olanları imgelemektedir. Bunlar ülkelerine, davalarına ve ideallerine sırt dönen kimselerdir. Bunu para, mevki veya rahatları için yapan kişilerdir. “*Sayı bilmeyen çocuklar*” ifadesiyle ise bir ülkü uğruna hareket eden “*bir*”lerin birleşerek oluşturacağı gücü fark edemeyen insanlar belirtmeye çalışılmıştır. Bireyler, bir amaç için tek başlarına hareket ettiklerinde ellerinden çok az şey gelir ancak birleşip gayret sarf ederlerse birçok olmazı olur kılabilirler.

“*Ey birgün*” dizesi bir ülküyü, bir hedefi simgelemektedir. “*Çiçek açmak birgün*” dizesi ise bu ülkeye ulaşmayı imgeler. Şair bu iki mısradan sonra kullandığı “*Dağlara dağlara birer birer dağlara*” dizesi ile bu amaca ulaşmanın yolunu göstermektedir. “*Otları büyümek birgün*” ile şair bir hedefe ulaşmak için bir araya gelen insanların çoğalıp güç oluşturabileceğini anlatmaktadır. “*Birgün köyler kentler yıkanık damlar geri dönmek birgün*” ve “*Birgün yeni dönmek*” dizeleri oluşan bu gücün “*köyler kentler yıkanık damlar*” ifadeleriyle kastedilen toplumun bütün kesimlerini değiştireceğini belirtmektedir. Şair “*Su yürümek güneş bilmek*” mısrasında “*Su yürümek*” ifadesi ile canlanmayı, yeniden hayat bulmayı imgelemekte “*güneş bilmek*” ifadesiyle de ideallere ulaşmayı hedeflemektedir.

Şair “*Yeniden orda otlarda orda yeniden orda orda*” dizesi ile bir ideal için harekete geçen insanların “*otlarda*” yani bir arada bulunmayı amaç edinmeleri gerektiğini anlatmaya çalışmaktadır. Bundan sonra gelen;

Bitkin bir gül bulmak ve geri dönenler birgün

Ey yorgun atlar, sayı bilmeyen çocuklar

mısraları ise hedeflenen gayeye ulaşamamanın sebepleri sıralanmaktadır. “*Bitkin bir gül*” davası uğruna yola çıkanlardan ümitsizliğe kapılıp artık çaba sarf etmeyen kimseleri göstermektedir. “*Geri dönenler*” ise bazı sebeplerden ötürü ülküsüne sırt çevirenleri imgelemektedir. Şair daha önce de kullandığı “*yorgun atlar*” ve “*sayı bilmeyen çocuklar*” terkiplerini vermek istediği mesajı pekiştirmek için kullanır. “*Ey bütün hazır elbiseçiler ey*” dizesi herhangi bir ülküsü olmayan, kendisi için uygun görülen kalıba girme eğiliminde olan

kişilere eleştiri niteliğindedir. Şair, “ey” nidasını bu mısranın hem başında hem sonunda kullanarak bu insanlara ulaşmayı amaçlamaktadır.

Şair, öz eleştiri mahiyetinde olan “*Birgün olmak, küskün keşişlerden olmamak birgün*” ve “*Eski kaba arabalardan inip birgün çıkmak*” dizelerinde davaya küsülmemesi gerektiğini ve günün şartlarına uymayan yöntem ve fikirlerden arınmanın elzem olduğunu savunmaktadır. Bu iki mısranın arasına konulan “*Dağlara dağlara çıkmak sular köprüler sular birgün çıkmak*” dizesi ise karşılaşılabilecek engelleri “su”, “köprü” imgeleri ile göstermektedir. Son iki mısradaki şair, yine dağları yani başkaldırıyı hedef olarak belirlemekte “*başka hiç*” ifadesiyle amaca ulaşmanın tek yolunun bu olduğunu vurgulamaktadır.

Sonuç

İkinci Yeni şairi olarak görülen Turgut Uyar, şiir hayatının ilk yıllarında dönemin hâkim şiir hareketi olan Garip Hareketi’nin etkilerinin görüldüğü şiirler yazmıştır. İlk iki eseri *Arz-ı Hal* ve *Türkiyem* bu hareketin özelliklerini taşıyan eserlerdir. 1950’li yıllardan sonra şiir anlayışında değişimlere giden Uyar, İkinci Yeni şiir anlayışına paralel şiirler yazmıştır. Yazdığı eserlerin bu şiir hareketiyle uyumu onun İkinci Yeni şairi olarak kabul edilmesini sağlamıştır.

Bu çalışmada incelenen “*Kurtarmak Bütün Kaygıları*” şiiri Uyar’ın 1962 yılında yayımlanan *Tütünler Islak* eserinde yer almaktadır. Şiir incelendiğinde İkinci Yeni şiirinin hemen hemen bütün özelliklerini yansıttığı anlaşılmaktadır. Şiirde kullanılan kapalı anlatım, soyutlamalar, imgeler; diğer sanatlardan faydalanma, folklor unsurlarına başvurulmaması buna delil olarak gösterilebilir. Ancak Uyar’ın bu şiiri siyasi sayılabilecek bir mesaj içermektedir. Bu açıdan bu hareketle uyumsuz olduğu söylenebilir.

Bu şiir, Uyar’ın şiirimizde öteden beri başvurulan tekrar sanatını yoğun bir şekilde kullandığı bir şiirdir. Kullanılan tekrarlar hem okuyucunun dikkatini canlı tutmakta hem de şiire derinlik katmaktadır. Okurun beyninde yankılanan tekrarlar şiirin anlatmak istediği şeyin anlaşılmasını kolaylaştırmaktadır. Tekrarların oluşturduğu ahenk ise okura şiirsel bir haz vermektedir. Anlam olarak kapalı olan şiir, tekrarlar sayesinde verdiği hazla şiir sanatına ilgi duyan okurların dikkatini çekebilmektedir.

“*Kurtarmak Bütün Kaygıları*” şiiri, okura şiirsel bir haz vermekten öte onda bir düşünce ve duygu uyandırmak amacıyla yazılmıştır. Bu duygu var olan düzene karşı çıkma hissi düşünce ise bu düzenin değiştirilmesidir. Uyar, bu duygu ve düşünceyi taşıyan kişilerin birleşerek bir güç oluşturabileceğini böylece amaçlarına ulaşabileceklerini anlatmaya çalışmaktadır. Ancak bunun bazı şartları vardır. Bunlar özeleştiri yapmak, ümitsizliğe kapılmamak, birlikteliğin getireceği güce inanmak ve belli bir kalıba girmeyi reddetmektir. Bu bağlamda şiirin ajitasyona açık bir şiir olduğu görülmektedir.

Kaynakça

- Aksan, D. (1993). *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*, Şafak Yayınları, Ankara.
- Akyol, H. (2006). *Yeni Programa Uygun Türkçe Öğretim Yöntemleri*, Kök Yayıncılık.
- Bezirci, A. (1996). *İkinci yeni olayı*. Evrensel Basım Yayın.
- Gökşen, C., & Gökşen, R. (2016). "Dağ"ın Türkülere Mitik Bir Öge Olarak Yansıması. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (57), 1599-1618.
- Kaplan, M. (2009). *Tevfik Fikret Devir-Sahsiyet-Eser*, 12. bs., Dergâh Yay.
- Karaca, A. (2010). *İkinci yeni poetikası* (Vol. 42). Hece Yayınları.
- Karabulut, M. (2015). İmge ve Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde 'Su' İmgesi. *Littera Turca*, 1, 65-84.
- Korkmaz, R., & Özcan, T. (2015). Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı, 1839-2000. İçinde R. Korkmaz (Ed), *Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri* (ss. 237-340). Grafiker Yayınları.
- Oktay, A. (2001). *Şairin Kanı (Yazınsal Eleştiriler-1)*. Yapı Kredi Yayınları.
- Saraç, A. Y. (2007). *Klasik Edebiyat Bilgisi Belâgat*. 3F Yayınevi.
- Törenek, M. (2010). Şiirimizde yenileşme süreci ve serbest şiir. *Turkish Studies*, 5(2), 13-49.
- Uyar, T. (1962). *Tütünler Islak*, Dost Yayınları.